

HYVÄN OHJAUKSEN KRITEERIT

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

SISÄLLYS

Lukijalle	3
Hyvän ohjauksen kriteerien tehtävä	4
Hyvän ohjauksen kriteerit.....	6
1 Hyvä ohjaus on oppijan kokonaistilanteen tukena	7
2 Hyvä ohjaus on oppijälähtöistä ja vuorovaikutteista	8
3 Hyvä ohjaus on saavutettavaa ja monikanavaista	9
4 Hyvä ohjaus on monialaista yhteistyötä	10
5 Hyvä ohjaus on yhdenvertaista, tasa-arvoista ja eettisesti kestävää.....	11
6 Hyvä ohjaus tukee laajennettua oppivelvollisuutta ja siirtymävaiheen yhteistyötä	12
7 Hyvä ohjaus tukee urasuunnittelutaitojen kehittymistä	15
8 Hyvä ohjaus edistää vaikuttavaa työelämäyhteistyötä	17
Ohjauksen suunnittelu, koordinointi ja kehittäminen – Hyvän ohjauksen kriteerit osana paikallista laatujärjestelmää.....	19
Ohjaussuunnitelma	19
Toiminnan arviointi ja kehittäminen – Ohjaus osana laatutyötä.....	20
Tausta-aineistot ja julkaisut.....	22
LIITE 1 KESKEISET KÄSITTEET.....	25
LIITE 2 KESKEISET LAIT.....	30

LUKIJALLE

Hyvä ohjaus kuuluu kaikille oppijoille, ja ohjausta toteutetaan koulu- ja oppilaitosyhteisöissä työskentelevien yhteistyönä. Hyvän ohjauksen kriteerit on työkalu ohjauksen kehittämiseen ja varmentamiseen koulujen ja oppilaitosten muuttuvissa oppimis- ja toimintaympäristöissä.

Osana oppivelvollisuuden laajentamista on toteutettu opinto-ohjauksen kehittämisohjelma perusopetuksessa, ammatillisessa koulutuksessa ja lukiokoulutuksessa. Ohjelman tavoitteena on vahvistaa oppilaan- ja opinto-ohjauksen toteutumista, toimintatapoja, yhteistyötä, systemaattisuutta sekä jatkumoa peruskoulusta toiselle asteelle, jatko-opintoihin ja työelämään. Opinto-ohjauksen kehittämisohjelma on toteutettu tiiviissä yhteydessä oppivelvollisuuden laajentamisen valmistelun, Oikeus oppia -ohjelman, Oikeus osata -ohjelman sekä Lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuus -ohjelman kanssa. Lisäksi osana kehittämisohjelmaa on päivitetty hyvän ohjauksen kriteerit.

Hyvän ohjauksen kriteerit tukevat oppivelvollisuuden laajentamista vahvistamalla perusopetuksen ja toisen asteen yhteistyötä, yhteistyötä sidosryhmien ja työelämän kanssa sekä ohjauksen kehittämisen systemaattisuutta erilaisissa oppimis- ja toimintaympäristöissä.

Opetushallitus perusti tammikuussa 2022 työryhmän tukemaan hyvän ohjauksen kriteerien muutos-

työtä. Työryhmän jäsenet edustivat eri ohjausalan ammattilaisia. Mukana työryhmätyöskentelyssä oli asiantuntijoita perusopetuksesta, lukiokoulutuksesta, ammatillisesta koulutuksesta, Ohjaamosta, opettajakorkeakoulusta ja yliopistosta. Kriteereitä on lisäksi kommentoinut muun muassa Elinikäisen ohjauksen ELO-foorumin työjaosto.

Hyvän ohjauksen kriteerien luonnoksen laati VALO – valtakunnallista laatua ohjaukseen -hanke (Oikeus osata -ohjelma), ja se valmistui kesäkuussa 2022. Tämän jälkeen kriteerityötä ovat vieneet eteenpäin Opetushallituksen sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauksen asiantuntijat. Hyvän ohjauksen kriteereitä tullaan jatkossa päivittämään säännöllisesti.

Toivomme lukijoille ohjauksellisia oivalluksia hyvän ohjauksen kriteerien parissa! Kiitämme lämpimästi prosessin eri vaiheissa saamastamme asiantuntijaavusta.

Helsingissä helmikuussa 2023

Erityisasiantuntija Tiina Kärkkäinen
Opetusneuvos Kati Taipale
Opetusneuvos Mia Vartiainen

Opetushallitus

HYVÄN OHJAUKSEN KRITEERIEN TEHTÄVÄ

Hyvän ohjauksen kriteerit on *suositus ja työkalu*, joka on laadittu ohjauksen laadun tukemiseen, kehittämiseen ja varmistamiseen *perusopetuksessa ja toisen asteen koulutuksessa*. Hyvän ohjauksen kriteerien tavoitteena on tukea ohjauksen monipuolista tarjontaa sekä varmistaa ohjauksen saatavuus tasa-arvoisesti ja laadukkaasti. Lisäksi ne tukevat ohjauksen toteutumista siten, että oppija saa aina tarvitessaan hyvää ohjausta. Ohjauksen merkitys korostuu siirtymävaiheissa, kuten koulutusasteelta toiselle siirryttäessä. Oppimis- ja toimintaympäristöt muuttuvat, ja jatkuvasta oppimisesta ja ohjauksesta on tullut yhä tärkeämpää. Ohjauksella on keskeinen merkitys hyvinvoinnin lisäämisessä ja syrjäytymisen ehkäisyssä.

Hyvän ohjauksen kriteerit edistävät osaltaan valtakunnallisen ohjauksen laatu- ja arviointijärjestelmän kehittämistä Elinikäisen ohjauksen strategian tavoitteiden mukaisesti. Strategian toimenpiteiden tavoitteena on sekä edistää oppijan omia edellytyksiä tehdä urapäätöksiä että varmistaa tarvittava tuki monikanavaisten tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden avulla.

Hyvän ohjauksen kriteerit on tarkoitettu erityisesti oppilaanohjaajille ja opinto-ohjaajille sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjille yhteisen tiedonmuodostuksen pohjaksi ja ohjauksen laadun kehittämiseksi. Hyvän ohjauksen kriteereitä voivat hyödyntää myös esimerkiksi oppijat, koulu- ja oppilaitosyhteisön jäsenet, huoltajat, sidosryhmät ja päättäjät.

Hyvän ohjauksen kriteereissä käytetyt keskeisimmät käsitteet on määritelty liitteessä 1. Hyvän ohjauksen kriteereihin liittyvät keskeisimmät lait löytyvät liitteestä 2.

***Hyvän ohjauksen kriteereitä
tullaan jatkossa päivittämään
säännöllisesti huomioiden
oppimis- ja toimintaympäristön
muutokset ja niiden vaikutukset
jatkuvaan oppimiseen ja
ohjaukseen.***

Merkityksellinen elämä

Toimintaympäristö & ohjaus

Koulutustason nousu
Osallisuuden kasvu

Siirtymien sujuvuus
Työllisyyden kasvu

Oppimisympäristö & ohjaus

Eettinen kestävyys
Laatu
Monialaisuus
Oppijälähtöisyys
Saavutettavuus

Tasa-arvo
Toimijuus
Tuloksellisuus
Yhdenvertaisuus
Yhteistyö

Oppija & ohjaus

Hyvinvoiva
Oppiva
Osallinen
Toimija

Jatkuva oppiminen

HYVÄN OHJAUKSEN KRITEERIT

Hyvän ohjauksen kriteereissä on huomioitu Elinikäisen ohjauksen strategian tavoitteet ja toimenpidesuosituksset, joita ovat

- saavutettavuus ja asiakaslähtöisyys
- digitaalisuus
- laadukkuus
- yhdenvertaisuus ja kestävyys
- monialaisuus ja koordinointi
- tietoon perustuva ohjaus.

Hyvän ohjauksen kriteerit

Ohjaus huomioi oppijan kokonais-tilanteen

Ohjaus on oppija-lähtöistä ja vuorovaikutteista

Ohjaus on saavutettavaa ja monikanavaista

Ohjaus on monialaista yhteistyötä

Ohjaus on yhdenvertaista, tasa-arvoista ja eettisesti kestävä

Ohjaus tukee siirtymävaiheen yhteistyötä

Ohjaus tukee urasuunnittelu-taitoja

Ohjaus edistää vaikuttavaa työ-elämäyhteistyötä

1 Hyvä ohjaus on oppijan kokonaistilanteen tukena

Oppijan kokonaistilanteen huomioiva ohjaus on oikea-aikaista ja oppijaa kuuntelevaa. Kokonaistilanteen merkitys korostuu etenkin siirtymävaiheissa, joissa monialaisella ohjauksella huomioidaan tarvittaessa oppijan yksilölliset tarpeet ja tavoitteet hänen edetessään oppimispolulla.

Hyvän yksilö- ja ryhmämuotoisesti toteutettavan ohjauksen avulla oppija reflektoi itseään oppijana. Ohjauksella oppijaa autetaan tunnistamaan ja arvioimaan osaamistaan sekä ohjaus- ja kehittymistarpeitaan. Hyvä ohjaus tukee oppijan omien suunnitelmien selkiyttämistä ja tulevaisuususkoa.

Hyvä ohjaus on oppijan kokonaistilanteen tukena, kun

- oppijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät
- oppijan yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot kehittyvät
- oppija tunnistaa omia vahvuuksiaan
- oppijan osallisuus vahvistuu
- oppija asettaa ja saavuttaa omia tavoitteitaan
- oppija saa omiin valmiuksiinsa ja tavoitteisiinsa nähden riittävästi sopivaa ohjausta.

Kuva: Niina Rodionoff

Kuva: Hanna Anttila

2 Hyvä ohjaus on oppijälähtöistä ja vuorovaikutteista

Ohjaus toteutuu vuorovaikutuksessa ja on oppijälähtöistä. Se edistää oppijan merkityksellisiä kokemuksia sekä vahvistaa hänen toimijuuttaan ja opintoihin kiinnittymistään omassa oppimis- ja toimintaympäristössä. Oppija oppii hyödyntämään ja soveltamaan koulutusta, ammatteja ja työmahdollisuuksia koskevaa ajantasaista tietoa.

Erytystä tukea tarvitsevien oppijoiden ohjauksessa painottuu monialainen ja riittävän varhain aloitettu ohjausyhteistyö. Erytystä tukea tarvitsevien oppijoiden kohdalla toimiva ohjaussuhde on erityisen merkityksellinen, koska heillä on usein muita oppijoita suurempi tarve yksilölliselle ohjaukselle.

Hyvä ohjaus on oppijälähtöistä ja vuorovaikutteista, kun

- oppijan tarpeet ja valmiudet huomioidaan
- oppijan motivaatio vahvistuu
- ohjaus edistää yksilöllisten opinto- ja urasuunnitelmien toteutumista
- ohjaus muodostaa jatkumon erilaisissa siirtävävaiheissa
- ohjaus perustuu molemminpuoliseen luottamukseen
- ohjaus mahdollistaa jatkuvan, kannustavan palautteen
- ohjaus auttaa oppijaa kiinnittymään opintoihin.

3 Hyvä ohjaus on saavutettavaa ja monikanavaista

Ohjauksen toteuttamisessa on keskeistä, että ohjauksen kokonaisuus on suunniteltu oppijalle saavutettavaksi. Oppija tietää, keneltä hän saa ohjausta sekä mistä ja miten ohjaajan tavoittaa. Ohjauskäytänteistä tiedotetaan, ohjauksessa hyödynnetään monipuolisia menetelmiä ja ohjausta on tarjolla oppimisen ja opintojen aikana eri oppimisympäristöissä.

Oppija voi hankkia osaamista koulussa ja oppilaitoksessa, verkossa opiskellen tai työpaikalla. Hänellä on oikeus saada

- opetussuunnitelman mukaisesti oppilaanohjausta sekä tarvittaessa tarpeidensa mukaista tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta (perusopetus)
- opinto-ohjausta säännöllisesti sekä tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ohjausta (lukio-koulutus)
- ohjausta eri oppimisympäristöissä sekä henkilökohtaista ohjausta ja muuta tarpeellista opinto-ohjausta (ammatillinen koulutus).

Monikanavainen ohjaus mahdollistaa ajasta ja paikasta riippumattoman ohjauksen. Monikanavainen ohjaus parantaa ohjauspalvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta sekä edistää palvelujen, toimintatapojen ja työvälineiden tarjontaa.

Hyvä ohjaus on saavutettavaa ja monikanavaista, kun se

- hyödyntää koulussa ja oppilaitoksessa yksilö-, pienryhmä-, ryhmä- ja vertaisohjausta
- on toteutettavissa niin lähi-, etä- kuin digiohjauksena
- hyödyntää ohjauskeskustelussa eri ohjausmuotoja oppijan tavoitteet ja tarpeet huomioiden.

4 Hyvä ohjaus on monialaista yhteistyötä

Oppijalla on oikeus saada ohjausta kaikilta koulu- ja oppilaitosyhteisön henkilöstöön kuuluvilta. Lisäksi oppijan ohjaukseen voivat osallistua

- huoltaja
- vertaisoppija
- työelämän tai työllisyyspalveluiden edustaja
- opiskeluhoitopalveluiden henkilöstö
- muut opetuksen tai koulutuksen järjestäjän kanssa yhteistyössä toimivat tahot.

Monialainen ohjaus tarkoittaa oppijan ohjaamista koulun ja oppilaitoksen henkilöstön sekä muiden ohjaustoimijoiden asiantuntemusta yhdessä hyödyntäen. Monialainen ohjaus on tiimityöskentelyä, jossa oppijan ohjausprosessin kokonaistilanne on nimetyn asiantuntijan vastuulla. Monialaisuus mahdollistaa monipuolisemman valmiuksien ja varhaisemman haasteiden tunnistamisen. Monialaisen yhteistyön etuja ovat tiedon nopea saanti, ohjausprosessien jatkuvuus, resurssien tehokkaampi käyttö ja päälekkäisen toiminnan välttäminen.

Hyvä ohjaus on monialaista yhteistyötä, kun

- toimijoilla on yhteinen ymmärrys tavoitteista, sisällöistä, menetelmistä ja työtavoista
- toimijoilla on selkeät vastuut ja työnjako
- kaikkien toimijoiden asiantuntemusta hyödynnetään
- opetuksen ja koulutuksen järjestäjä koordinoi ja johtaa ohjausta
- ohjaus edistää luottamusta, yhteistä keskustelua ja asiantuntijuuden rajojen tunnistamista.

5 Hyvä ohjaus on yhdenvertaista, tasa-arvoista ja eettisesti kestävää

Koulujen ja oppilaitosten velvollisuuksiin kuuluu yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen. Yhdenvertaiset ja tasa-arvoiset oppimis- ja opiskelumahdollisuudet tukevat oppijoiden mahdollisuuksia kehittyä täyteen potentiaaliinsa ja tuntea itsensä aktiivisiksi kansalaisiksi.

Ohjaaja tiedostaa sekä omat että yhteiskunnan arvot, uskomukset ja normit, minkä ansiosta hän voi antaa eettisesti kestävää ohjausta. Hyvän ohjauksen kriteerit sekä ohjaustoimintaa ohjaavat eettiset periaatteet mahdollistavat ohjauksen arvojen, merkityksen ja ydinkysymysten avaamisen niin oppijoille kuin muillekin toimijoille yhteiskunnassa.

Ohjaustilanteissa kiinnitetään huomiota ilmapiiriin ja asenteisiin. Oppijalla on oikeus osallistua ohjaukseen ilman pelkoa kiusaamisesta, häirinnästä, syrjinnästä tai väkivallasta, ja epäasialliseen kohteluun puututaan.

Hyvä ohjaus on yhdenvertaista, tasa-arvoista ja eettisesti kestävää, kun se

- luo luottamuksellisen ohjaustilanteen, johon oppija voi osallistua ja sitoutua
- huomioi kulttuurisen moninaisuuden ja on kielitietoista
- turvaa yhdenmukaisen kohtelun ja edistää yhdenvertaisuutta esteettömillä ja saavutettavilla palveluilla
- kunnioittaa ihmisarvoa
- edistää itsemääräämisoikeutta
- edistää hyvinvointia
- edistää kestäväen tulevaisuuden taitojen ja osaamisen hankkimista
- edistää jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia
- edistää sukupuolten tasa-arvoa.

6 Hyvä ohjaus tukee laajennettua oppivelvollisuutta ja siirtymävaiheen yhteistyötä

Laajennetun oppivelvollisuuden keskeisenä tavoitteena on, että jokainen peruskoulun päättävä suorittaa toisen asteen koulutuksen.

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjillä, muilla oppivelvollisuus-koulutusta tarjoavilla sekä viimesijassa asuinkunnalla on velvollisuus ohjata ja valvoa oppivelvollisuuden suorittamista.

OHJAUS- JA VALVONTAVASTUUT

- Oppivelvollisen tulee hakeutua ennen perusopetuksen viimeisen vuosiluokan päättymistä toisen asteen koulutukseen, nivelvaiheen koulutukseen tai muuhun oppivelvollisuuden piiriin kuuluvaan koulutukseen. Hakeutumiselvelvollisuus jatkuu, kunnes oppivelvollinen saa koulutuspaikan.
- Perusopetuksen päättymisen jälkeen vastuu oppivelvollisuuden suorittamisen ohjauksesta, tuesta ja valvonnasta säilyy perusopetuksen järjestäjällä siihen asti, kun oppivelvollinen aloittaa opinnot perusopetuksen jälkeisessä koulutuksessa.
- Jos perusopetuksen päättävä jää ilman opiskelupaikkaa, perusopetuksen järjestäjä on velvollinen ilmoittamaan tästä oppijan asuinkunnalle, jonka tulee ottaa vastuu nuoresta. Kunnan tulee selvittää nuoren kokonaistilannetta ja tuen tarvetta yhdessä oppivelvollisen ja tämän huoltajan tai muun laillisen edustajan kanssa. Oppivelvollisen

asuinkunnan tulee ohjata ja valvoa oppivelvollisuuden suorittamista, ellei ohjausta ja valvontaa ole säädetty muun toimijan tehtäväksi. Jos kunnan alueelle muuttaa ulkomailta oppivelvollisuusikäinen nuori, on asuinkunnan tehtävänä varmistaa, että nuori hakeutuu koulutukseen ja aloittaa oppivelvollisuutensa suorittamisen.

- Kun oppija aloittaa toisen asteen koulutuksessa, vastuu oppijan ohjauksesta, tuesta ja valvonnasta siirtyy lukiokoulutuksen tai ammatillisen koulutuksen järjestäjälle.

Erilliset nivelvaiheen koulutukset ovat yhdistyneet uudeksi yhtenäiseksi koulutuskokonaisuudeksi, tutkintokoulutukseen valmentavaksi koulutukseksi (TUVA). Koulutus koostuu erilaisista osista, joista voidaan koota joustavasti kunkin oppijan tarpeita parhaiten vastaava kokonaisuus ja näin edistää oppijan siirtymistä suorittamaan toisen asteen tutkintoa. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus (TELMA) säilyy omana koulutuskokonaisuutenaan.

Oppivelvollisuutta voi suorittaa kansanopistoissa järjestettävässä vapaan sivistystyön koulutuksessa yhden vuoden ajan. Koulutuksen tavoitteena on edistää oppijan omaehtoista oppimista ja antaa oppijalle valmiudet opintojen jatkamiseen perusopetuksen jälkeisessä koulutuksessa.

Oppivelvollinen, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavat opinnot, mutta jolta puuttuu riittävä suomen tai ruotsin kielen taito perusopetuksen jälkeisen koulutuksen suorittamiseen, voi suorittaa oppivelvollisuutta osallistumalla aikuisten perusopetukseen tai kansanopistojen maahanmuuttajille tarkoitettuun koulutukseen.

Hyvä ohjaus tukee laajennettua oppivelvollisuutta ja siirtymävaiheen yhteistyötä, kun se

- sujuvoittaa siirtymiä jatko-opintoihin, työhön tai muuhun palveluun
- vähentää ajanjaksoja koulutuksen ja työelämän ulkopuolella
- vahvistaa kodin ja koulun/oppilaitoksen välistä yhteistyötä
- tukee monialaista yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa (esimerkiksi yhteistyö opiskeluhuollon ja nuorisotoimen kanssa)
- on koordinoitua ja johdettua opetuksen ja koulutuksen järjestäjän taholta
- rakentuu toimintatavoista, jotka ovat ohjausvastuiden mukaisesti yhdessä sovittuja.

7 Hyvä ohjaus tukee urasuunnittelutaitojen kehittymistä

Urasuunnittelutaidoilla viitataan kompetensseihin (tietoihin, taitoihin ja asenteisiin), joiden avulla eri ikäiset ja eri elämäntilanteissa olevat oppijat parantavat kykyään hallita omia koulutus- ja työuriaan.

Urasuunnittelutaitojen ohjaus alkaa perusopetuksessa, jatkuu toisella asteella ja tehostuu siirtymävaiheissa. Hyvä ohjaus tukee oppijan urasuunnittelua ja on toteutettu tavalla, joka kehittää oppijan taitoa hyödyntää tietoa ja tehdä päätöksiä. Se mahdollistaa oppijan vahvuuksien yhdistämisen koulutusvaihtoehtoihin, ennakoi tulevaisuuden työllistymistä edistävien mahdollisuuksien suuntaa ja sitouttaa oppijan urasuunnitteluprosessiin.

Hyvä ohjaus tukee urasuunnittelutaitojen kehittymistä, kun

- oppijan elinikäisen oppimisen taidot kehittyvät
- ohjaus tähtää tulevaisuuteen ja huomioi oppijan motivaation ja valmiudet hakeutua jatko-opintoihin
- ohjaus mahdollistaa realistisen urasuunnitelman laatimisen.

URASUUNNITTELUTAIDOIDEN OHJAUS PERUSOPETUKSESSA

Perusta urasuunnittelutaidoille luodaan perusopetuksen oppilaanohjauksessa. Ohjauksessa tuetaan oppijan itsetuntemuksen kehittymistä ja lisätään oppijan tietämystä eri koulutus- ja uravaihtoehtoista. Työelämään tutustumisjaksojen (TET) kautta oppija saa mahdollisuuksia tutustua työelämään.

Hyvä ohjaus tukee urasuunnittelutaitojen kehittymistä, kun

- oppijan taidot hyödyntää tietoa ja tehdä päätöksiä kehittyvät
- oppija yhdistää vahvuuksiaan koulutusvaihtoehtoihin
- oppija tunnistaa omia kiinnostuksen kohteitaan, mahdollisuuksiaan ja tuen tarpeitaan
- oppijan urasuunnittelutaidot sekä usko tulevaisuuteen vahvistuvat
- ohjaus valmentaa jatkokoulutusvalintaan ja sitouttaa oppijan tähän prosessiin
- ohjaus avaa koulutusvaihtoehtojen vaikutuksia uravaihtoehtoihin.

URASUUNNITTELUTAIDOJEN OHJAUS LUKIOKOULUTUKSESSA

Ohjaustoiminta on lukiokoulutuksen henkilöstön yhteistä työtä. Lukiokoulutuksen alussa oppijalle laaditaan opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella henkilökohtainen opintosuunnitelma, joka toimii myös urasuunnittelun lähtökohtana. Se sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman. Suunnitelmaa päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä, ja se tukee siirtymää sekä jatko-opintoihin että työelämään.

Hyvä ohjaus tukee urasuunnittelutaitojen kehittymistä, kun

- oppija saa sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee lukio- ja jatko-opinnoissa sekä myöhemmin työelämässä
- oppija tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, työelämään ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät
- oppija oppii arvioimaan eri tietolähteiden luotettavuutta sekä niiden tarkoituksenmukaisuutta
- ohjaus edistää tasa-arvoa ja ehkäisee syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä
- ohjaus purkaa segregoituneita koulutusvalintoja ja työmarkkinoita sukupuolitietoisella ohjauksella
- monialainen ohjaus on mahdollista myös, jos oppija ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa.

URASUUNNITTELUTAIDOJEN OHJAUS AMMATILLISESSA KOULUTUKSESSA

Ammatillisessa koulutuksessa urasuunnittelutaidot kehittyvät henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmaprosessissa (HOKS). Ensimmäisessä HOKS-keskustelussa oppijan lähtötilanne, urasuunnitelma ja tavoitteet kartoitetaan oppijan ja ohjaajan yhteistyönä, ja niitä päivitetään koulutuksen aikana.

Hyvä ohjaus tukee urasuunnittelutaitojen kehittymistä, kun

- oppijan valmiudet työnhakuun ja oman osaamisensa esittelyyn kehittyvät
- oppija saa välineitä itseohjautuvuuden kehittämiseen, ammatillisen ja osaamisidentiteettinsä vahvistamiseen sekä toimijuuteen oman alansa verkostoissa
- ohjaus tarjoaa tilan tarkastella oppimista ja ammatillista kehittymistä sekä itsenäisenä oppijana että vertaisryhmän jäsenenä oppimispolun eri vaiheissa
- ohjaus tukee oppijan kykyä tehdä tutkintoon ja uraansa koskevia valintoja
- ohjaus tukee tiedonhakua työmarkkinoista, ammateista ja jatkokoulutusmahdollisuuksista
- ohjaus purkaa segregoituneita koulutusvalintoja ja työmarkkinoita sukupuolitietoisella ohjauksella
- monialainen ohjaus on mahdollista myös, jos oppija ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa.

8 Hyvä ohjaus edistää vaikuttavaa työelämäyhteistyötä

Hyvä ohjaus on toteutettu tavalla, joka kehittää oppijan vastuunottoa omasta oppimisestaan sekä vahvistaa hänen toimijuuttaan muuttuvissa työelämän tilanteissa. Työelämätaitoja ovat muun muassa kyky oppia uutta, jatkuva oppiminen ja oman osaamisen kehittäminen. Tärkeitä työelämässä painottuvia taitoja ovat myös hyvät vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot, resilienssi sekä kyky ennakoita tulevaisuuden taitoja. Koulujen ja oppilaitosten opetus- ja ohjaushenkilöstön sekä työelämän toimijoiden yhteisenä vastuuna on edistää oppijan työelämätaitoja ja osaamista.

Hyvä ohjaus edistää vaikuttavaa työelämäyhteistyötä, kun se

- tukee ja kehittää oppijan työelämä- ja työnhakutaitoja monialaisena yhteistyönä
- edistää hyvinvointia ja toimijuutta opiskelu- ja työuran muutoksissa
- tukee osaamisen kehittymistä opintojen ja työelämän eri vaiheissa
- tarjoaa tilan tunnistaa omia vahvuuksia, rakentaa verkostoja ja suunnata eteenpäin.

Kuva: Getty Images / Orbon Alija

Hyvä ohjaus edistää vaikuttavaa työelämä-yhteistyötä perusopetuksessa, kun

- oppijan työelämävalmiudet ja työelämätaidot kehittyvät
- ohjaus tarjoaa mahdollisuuksia oppia tuntemaan eri ammattialoja, työaloja ja yrittäjyyttä
- ohjaus linkittää työelämän tutustumisjaksot (TET) kiinteästi opetukseen
- ohjaus on suunniteltua ja tavoitteellista, ja sitä arvioidaan sekä kehitetään jatkuvasti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Hyvä ohjaus edistää vaikuttavaa työelämäyhteistyötä lukiokoulutuksessa, kun

- oppijan yrittäjyys- ja työelämävalmiudet syvenevät
- oppijan omat tulevaisuuden ja jatko-opintojen suunnitelmat selkiytyvät
- oppijan työelämän tuntemus ja osaaminen lisääntyvät
- oppijan yksilölliset valinnat jatko-opintoihin ja työelämään siirtymiseksi vahvistuvat
- ohjaus vahvistaa työelämätaitojen merkitystä opinnoissa.

Hyvä ohjaus edistää vaikuttavaa työelämäyhteistyötä ammatillisessa koulutuksessa, kun

- oppija hankkii työelämässä tarvittavaa ammattiosaamista käytännönläheisesti, aidoissa työympäristöissä ja -tilanteissa
- ohjaus tukee oppijan työnhakuvalmiuksien ja työelämätaitojen kehittymistä sekä oppijan työllistymistä
- ohjaus mahdollistaa oppijan laaja-alaisen tutustumisen oman alan työtehtäviin, työelämään sekä yrittäjyyteen.

OHJAUKSEN SUUNNITTELU, KOORDINOINTI JA KEHITTÄMINEN – HYVÄN OHJAUKSEN KRITTEERIT OSANA PAIKALLISTA LAATUJÄRJESTELMÄÄ

Hyvän ohjauksen toteuttamista tukevat ohjauksen suunnitelmallisuus, selkeä johtaminen sekä järjestelmällinen arviointi. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjän toimintaa puolestaan määrittää ohjaussuunnitelma. Suunnitelman tehtävä on vahvistaa ohjauksen toteutusta, koordinointia ja johtamista.

Ohjaussuunnitelma

Ohjaussuunnitelma tukee laadukkaan ohjauksen, opetuksen ja koulutuksen toteutumista. Suunnitelmassa kuvataan ohjausprosessi oppijan opintopolun eri vaiheissa. Suunnitelmassa määritellään esimerkiksi ohjauksen tavoitteet, menetelmät ja toteutustavat, kuten järjestämisen rakenteet sekä työn- ja vastuunjaot. Suunnitelman avulla täsmennetään, keitä ovat ohjauksen toimijat ja kuinka ohjauksen yhteisöllinen ote ymmärretään. Suunnitelma tehdään yhteistyössä koulun ja oppilaitoksen henkilökunnan, oppijoiden, huoltajien ja sidosryhmien kanssa. Suunnitelmassa on hyvä myös tarkentaa toiminnan painotukset sekä koulu- ja oppilaitoskohtaiset ominaispiirteet.

Suunnitelman tavoitteena on tukea ohjauksen toteutumista siten, että oppija saa aina tarvitsemansa ohjauksen. Ohjaussuunnitelmassa kuvataan myös siirtymiin ja siirtymävaiheyhteistyyöhön liittyvät toiminnot, kuten esimerkiksi siirtymät koulutuksen aikana ja sen jälkeen, ohjausverkostot sekä huoltajien ja työelämän kanssa tehtävä yhteistyö. Suunnitelmalla varmistetaan ohjauksen ja siirtymävaiheiden toimintojen suunnitelmallisuus ja toimivuus.

Ohjaussuunnitelman toteutumista ja toimivuutta on hyvä seurata säännöllisesti. Arviointi- ja kehittämistyötä varten suunnitelmassa voidaan määritellä ohjauksen seurantakohteet ja arviointivälineet. Kerättävän tiedon avulla ohjauspalveluita voidaan arvioida ja kehittää ja suunnitelmaa voidaan päivittää säännöllisesti.

Koulu- ja oppilaitosyhteisössä tulee varmistaa opetus- ja ohjaushenkilöstön osaaminen, kelpoisuudet ja voimavarat, jotta ohjausta voidaan toteuttaa laadukkaasti. Uudenlaisissa ohjausympäristöissä toimiminen edellyttää jatkuvaa uudistumista,

ohjaustoimintojen yhteistä kehittämistä ja hyvien käytäntöjen jakamista.

Toiminnan arviointi ja kehittäminen – Ohjaus osana laatutyötä

Elinikäisen ohjauksen merkitys ja tarve yhteiskunnassa on kasvanut. Siksi ohjauksen laadusta, saatavuudesta, vaikuttavuudesta ja kehittämiskohteista tarvitaan systemaattisesti kerättyä tietoa. Ohjauksen tutkimustietoon perustuva kehittäminen ja tiedolla johtaminen ovat kehittämiskohteita sekä Suomessa että monissa Euroopan maissa. Hyvän ohjauksen kriteerit ovat yksi keino edistää valtakunnallisen ohjauksen laatu- ja arviointijärjestelmän kehittämistä.

Ohjauksen laatua, tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta arvioidaan niin laadullisilla kuin määrällisilläkin mittareilla. Lisäksi ohjauksella on sekä välittömiä tuloksia että pitkän aikavälin vaikutuksia. Arvioinnissa on huomioitava, että etenkin ohjauksen pitkän aikavälin vaikutuksiin heijastuvat ohjauksen lisäksi myös muut tekijät, kuten oppijoiden yksilölliset tilanteet, työmarkkina- ja koulutuspoliittiset tilanteet sekä globaalit muutokset.

Oppijan näkökulmasta ohjauksen tuloksellisuutta on mahdollista arvioida erilaisten oppijan kokemusta tarkastelevien kyselyjen avulla. Esimerkiksi Amiskysely, Lukiolaisbarometri, Kouluterveyskysely, PISA-tutkimus ja Nuorisobarometri sisältävät elementtejä, jotka antavat tietoa oppijoiden

kokemuksista. RUORI-arviointimenetelmä soveltuu etenkin erityisen tuen oppijoiden itsearviointiin välineeksi.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi tuottaa valtakunnallista tutkimus- ja arviointitietoa, joka tukee koulu- ja oppilaitosyhteisön ohjauksen laadunhallintaa. Karvin tutkimukset tarjoavat arviointitietoa ohjauksen laadusta, saatavuudesta ja vaikuttavuudesta tiettyinä tarkasteluajankohtana.

Ohjauksen laadusta kerätään tietoa kouluissa ja oppilaitoksissa osana laadunhallinta- ja arviointijärjestelmiä, mutta kerätyn tiedon sisältö ja laajuus vaihtelevat. Ohjauksen säännöllinen laadullinen arviointi kouluissa ja oppilaitoksissa mahdollistaa kuitenkin haasteiden tunnistamisen, ohjauksen toimintatapojen kehittämisen sekä tiedolla johtamisen.

Ohjaustoiminnan tuloksellisuutta on mahdollista arvioida myös useiden määrällisten mittareiden avulla. Oppijoiden sitoutumista opintoihin voidaan mitata määrällisesti seuraamalla esimerkiksi opintojen edistymistä, oppijoiden poissa- ja läsnäoloja sekä opintojen keskeyttämistä. Oppijan valmistuminen suunnitelman mukaisesti, siirtyminen jatko-opintoihin, työllistyminen tai siirtyminen muuhun tarvittavaan palveluun mittaavat osaltaan ohjaustoiminnan tuloksellisuutta. Silti määrällisten mittareiden tuottama tieto ei sellaisenaan kuvaa ohjauksen tai opetuksen tuloksellisuutta, vaan saatu tilastotieto on hyvä analysoida monipuolisesti ja tarvittaessa täydentää esimerkiksi laadullisella arvioinnilla.

Ohjauksella on myös pitkän aikavälin yhteiskunnallisia vaikutuksia. Ohjaus muun muassa vahvistaa työllisyyttä sekä ehkäisee syrjäytymistä. Onnistuneella ohjauksella on merkittäviä, pitkän aikavälin vaikutuksia oppijoiden elämään parantuneiden oppimistaitojen, urasuunnittelutaitojen ja työelämätaitojen kautta.

Hyvä ohjaus luo kestävän ja hyvinvoivan elämänpolun.

TAUSTA-AINEISTOT JA JULKAISUT

VERKKOAINIESTOT

International Competencies for Educational and Vocational Guidance Practitioners <https://iaevg.com/competencies>

Kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen <https://www.oph.fi/fi/ei-kaikelle-vakivallalle>

Monikulttuurisen ohjauksen työkalupakki <https://oppimateriaalit.jamk.fi/monikulttuurinenohjaus/>

Ohjauksella rakennetaan kestävää tulevaisuutta <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202103197851>

Ohjauksen menetelmiä ja käytäntöjä <https://verkkolehdet.jamk.fi/elo/category/menetelmia-kaytantoja/>

Opetutorin ohjausosaaminen <https://oppimateriaalit.jamk.fi/opetutor/>

Opinto-ohjaajan työn eettiset periaatteet <https://www.sopo.fi/yhdistys/eettiset-periaatteet/>

Opiskelijan tuki ja hyvinvointi ammatillisessa koulutuksessa
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskelijan-hyvinvointi-ja-tuki-ammattillisessa-koulutuksessa>

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ammatillisessa koulutuksessa <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus-ammattillisessa-koulutuksessa>

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu oppilaitoksissa
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuussuunnittelu-oppilaitoksissa>

Valtakunnalliset ePerusteet <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi>

VERKKOJULKAISUT

A Brief Outline of SocioDynamic Counselling: A Co-Constructivist Perspective on Helping http://www.sociodynamic-constructivist-counselling.com/documents/brief_outline.pdf

Delivering Scotland's Career Service. A Focus on Career Management Skills <https://www.skillsdevelopmentscotland.co.uk/media/46449/delivering-scotlands-careers-service-2020.pdf>

ELGPN Tools No. 5: Strengthening the Quality Assurance and Evidence-Base for Lifelong Guidance <http://www.elgpn.eu/publications/elgpn-tools-no-5-strengthening-the-quality-assurance-and-evidence-base-for-lifelong-guidance>

ELGPN Tools No. 6: Guidelines for Policies and Systems Development for Lifelong Guidance <http://www.elgpn.eu/publications/elgpn-tools-no-6-guidelines-for-policies-and-systems-development-for-lifelong-guidance>

Elinikäisen ohjauksen strategia 2020–2023: ELO-foorumi <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162576>

Erityinen tuki voimavaraksi. Arviointi ammatillisen koulutuksen erityisestä tuesta https://karvi.fi/wp-content/uploads/2021/12/KARVI_1721.pdf

Evidence-Based Employment Services: Common Indicators. Phase II. Final Research Report <https://ccdf.ca/wp-content/uploads/2018/09/Common-Indicators-Phase-2-FINAL-REPORT-Dec-21-2015.pdf>

Exploring the potential of a systemic approach for monitoring and evaluating career guidance systems and services <http://data.europa.eu/doi/10.2801/422672>

Life designing: A paradigm for career construction in the 21st century <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S000187910900058X>

Lifelong guidance policy and practice in the EU. Trends, challenges and opportunities: final report <https://doi.org/10.2767/91185>

Monitoring and evaluating the German lifelong guidance programme: a proposal in the context of the professionalisation of guidance counsellors <http://data.europa.eu/doi/10.2801/422672>

Motivaatio ja oppiminen kulkevat käsi kädessä https://www.ps-kustannus.fi/lisamateriaalit/motivaatio_ja_oppiminen_esipuhe.pdf

Monialainen ja verkostomainen työ Ohjaamoissa <https://www.doria.fi/handle/10024/162149>

Motivation, Personality, and Development Within Embedded Social Contexts: An Overview of Self-Determination Theory <https://academic.oup.com/edited-volume/28266/chapter-abstract/213412397?redirectedFrom=fulltext>

Ohjauksen palvelujärjestelyjen toimijoiden käsitykset johtamisesta ohjausverkostossa: matkalla verkostojohtamiseen? <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/37593>

Ohjauksen menetelmiä ja käytäntöjä <https://verkkolehdet.jamk.fi/elo/category/menetelmia-kaytantoja/>

Onnistuuko ohjaus?: sosiaali- ja terveysalan ohjaustyössä kehittyminen <https://www.finna.fi/Record/jykdok.1188680>

Opiskelijälähtöinen ja ohjaava. Hyvä ammatillinen opettaja opiskelijoiden näkökulmasta <https://www.doria.fi/handle/10024/183342>

The Evidence Base on Lifelong Guidance. A Guide to Key Findings for Effective Policy and Practice <http://www.elgpn.eu/publications/browse-by-language/english/elgpn-tools-no-3.-the-evidence-base-on-lifelong-guidance/>

Toimijuus ja suunnanotto elämässä. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/15099/urn_isbn_978-952-61-1747-8.pdf

Toimintakykyajattelu perusopetuksen ja toisen asteen välisessä tiedonsiirrossa <https://journals.helsinki.fi/e-erika/article/view/1442/1405>

Toimintakykyajattelu perusopetuksen ja toisen asteen välisessä tiedonsiirrossa <https://www.valteri.fi/wp-content/uploads/2020/09/Vetovoima-kasvaa-yhteisty%C3%B6ll%C3%A4.pdf>

Towards a general framework of evaluation of career counselling services: the Polish case <http://data.europa.eu/doi/10.2801/422672>

Vaihtoehtoja, valintoja ja uusia alkuja – Arviointi nuorten opintopoluista ja ohjauksesta perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheissa <https://karvi.fi/publication/vaihtoehtoja-valintoja-ja-uusia-alkuja-arviointi-nuorten-opintopolusta-ja-ohjauksesta-perusopetuksen-ja-toisen-asteen-nivelkohdassa/>

Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162995>

Verkko-ohjaaja. Opas ohjaukseen sekä tieto- ja neuvontatyöhön verkossa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/135733/ePooki%2038_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Yhteisellä työllä parempaa. Opaskirja monenlaisen yhteistyön kehittämiseksi nuorten hyvinvointipalveluissa <https://www.koordinaatti.fi/system/files/2020-01/yhteisella-tyolla-parempaa.pdf>

Yhteisöohjauksen solmukohdat: opintojen ohjaus Tampereen yliopistossa <https://doi.org/10.33336/aik.94158>

JULKAISUT

Sandberg, Erja. 2021. Pedagoginen tuki perusopetuksessa ja toisella asteella. Jyväskylä. PS-kustannus.

Vehviläinen, Sanna. 2014. Ohjaustyön opas: Yhteistyössä kohti toimijuutta. Helsinki. Gaudeamus.

LIITE 1 KESKEISET KÄSITTEET

Eettisesti kestävä ohjaus

Eettisesti kestävä ohjaus kunnioittaa oppijan toiveita, tavoitteita ja tunteita. Ohjaaja tiedostaa omien arvonsa vaikutuksen ohjaukseen sekä oman osaamisensa rajat. Eettisesti kestävä ohjaus edistää hyvinvointia ja tasa-arvoa.

Erityinen tuki

Erityisellä tuella tarkoitetaan oppijan tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyitä.

Globaali ohjaus

Globaalilla ohjauksella tarkoitetaan toimintaa, joka ohjaa oppijaa aktiiviseen maailmankansalaisuuteen ja huomioimaan ihmisoikeudet sekä edistämään kestävästä kehityksestä ja globaalia oikeudenmukaisuutta.

Jatkuva oppiminen

Jatkuvalla oppimisella tarkoitetaan joustavasti elämän eri vaiheissa ja eri ympäristöissä tapahtuvaa osaamisen kehittymistä.

Kielitietoinen ohjaus

Kielitietoinen ohjaus on tietoisuutta eri kielistä, kielellisistä erityistarpeista ja niiden huomioon ottamisesta ohjauksessa. Kielitietoisuuden avulla pyritään poistamaan ymmärtämisen ja osallistumisen esteitä.

Koulutuksen järjestäjä (ammattillinen ja lukiokoulutus) – Opetuksen järjestäjä (perusopetus)

Koulutuksen/opetuksen järjestäjä on taho, joka järjestää opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän järjestämisluvan mukaista opetusta ja koulutusta.

Kulttuurinen moninaisuus

Kulttuurinen moninaisuus ohjauksessa tarkoittaa sitä, että erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Toimiva vuorovaikutus erilaisista kulttuuri- ja katsomustaustoista tulevien ihmisten kanssa edellyttää oman ja muiden kulttuurin ja katsomuksellisen taustan ymmärtämistä ja kunnioittamista.

Monialainen ohjaus

Monialaisella ohjauksella tarkoitetaan ohjauksen eri toimijoita yhteen kokoavaa toimintaa, jonka keskiössä on oppija. Monialainen ohjaus on yhden tai useamman organisaation eri ammattiryhmien edustajien, oppijoiden ja yhteistyökumppaneiden yhteistyötä.

Monikanavainen ohjaus

Monikanavainen ohjaus on erilaisia välineitä ja teknologioita hyödyntävää yksilö-, vertais- ja ryhmäohjausta erilaisissa oppimis- ja ohjausympäristöissä.

Nivelvaihe

Nivelvaiheiksi kutsutaan siirtymävaiheita kouluasteelta toiselle, kuten perusopetuksesta toisen asteen koulutukseen. Nivelvaihe voidaan nähdä myös pidempänä siirtymävaiheena, jonka kuluessa nuoret asteittain selkiinnyttävät suuntautumistaan koulutuksellisiin ja ammatillisiin valintoihin liittyen.

Ohjaaja

Ohjaajalla tarkoitetaan henkilöitä, jotka ohjaavat oppijaa oman tehtävänkuvansa mukaisesti.

Ohjaussuunnitelma

Ohjaussuunnitelma vahvistaa ohjauksen suunnittelua, koordinointia, johtamista ja toteutusta.

Oppija

Jatkuvan oppimisen näkökulmasta oppijalla tarkoitetaan henkilöä, joka oppii sekä järjestetyissä oppimistilanteissa että muissa ympäristöissä.

Oppilaitosyhteisö

Oppilaitosyhteisöllä tarkoitetaan perusasteen koulujen ja toisen asteen oppilaitosten yhteisöjä. Koulu- ja oppilaitosyhteisö koostuu eri ammattiryhmien edustajista ja oppijoista.

Oppimisympäristö

Opetus, ohjaus, opiskelu ja oppiminen tapahtuvat oppimisympäristössä. Oppimisympäristöjä voivat olla esimerkiksi koulu, oppilaitos, työpaikka ja erilaiset verkkoympäristöt.

Oppivelvollisuus

Laajennettu oppivelvollisuus astui voimaan vuonna 2021. Oppivelvollisuus päättyy, kun nuori täyttää 18 vuotta tai kun hän tätä ennen suorittaa toisen asteen tutkinnon.

Resilienssi

Resilienssi syntyy vuorovaikutuksessa yksilön ja ympäristön kanssa.

Resilienssi on psyykkistä selviytymiskykyä, joustavuutta ja uudelleen orientoitumista, ja se vaihtelee eri elämäntilanteissa. Resilienssi ilmenee arjessa kohtuullisena pärjäävyytenä haasteista, stressistä tai muutoksista huolimatta.

Saavutettava ja esteetön ohjaus

Saavutettava ja esteetön ohjaus edistää yhdenvertaisuutta ja oppijälähtöisyyttä oppijan kokonaistilanteen mukaisesti.

Saavutettavilla ohjauspalveluilla tarkoitetaan aineetonta ympäristöä eli tietoa, verkkosivuja ja palveluja.

Kielellisellä saavutettavuudella tarkoitetaan ohjauksen, materiaalien ja sähköisten palvelujen selkokieliisyyttä ja ymmärrettävyyttä.

Esteettömillä ohjauspalveluilla tarkoitetaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista ympäristöä.

Kouluissa ja oppilaitoksissa tämä tarkoittaa sitä, miten esimerkiksi tilat, erilaiset oppimisympäristöt, ohjausmenetelmät ja ilmapiiri tukevat oppijoiden osallisuutta ja yhdenvertaisuutta.

Sosiaalinen esteettömyys tarkoittaa hyväksyvää ilmapiiriä, avointa asennetta sekä yhdenvertaista palvelua.

Psyykkisellä esteettömyydellä tarkoitetaan arvostetuksi ja kuulluksi tulemistä sekä mahdollisuutta käyttää omia kykyjä, tietoja ja taitoja.

Fyysiseen esteettömyyteen lukeutuvat tilat, liikkuminen ja turvallisuus.

Segregoituneet koulutusvalinnat

Segregoituneilla koulutusvalinnoilla tarkoitetaan esimerkiksi sukupuoleen, etniseen taustaan tai ikään liittyviä stereotyyppisiä koulutusvalintoja.

Siirtymävaihe

Siirtymävaiheella tarkoitetaan tilanteita, joissa oppija siirtyy esimerkiksi koulutusasteelta toiselle, koulutuksen järjestämismuodosta tai tutkinnosta toiseen, valmentavasta koulutuksesta tutkintotavoitteiseen koulutukseen tai koulutuksesta työelämään.

Sukupuolitietoinen ohjaus

Sukupuolitietoinen ohjaus perustuu herkkyydelle tunnistaa yksilöllisyys ja persoonallisuus jokaisessa oppijassa. Ohjauksessa pyritään siihen, ettei oppijaa soseuteta hänen ulkoiseen sukupuoleensa.

Toimijuus

Toimijuus kuvaa oppijan ja hänen oppimis- ja ohjausympäristönsä vuorovaikutteista suhdetta. Oppija on aktiivinen toimija omassa ohjausprosessissaan.

Toimintaympäristö

Ohjaus toteutuu toimintaympäristössä, joka huomioi oppimisen, työelämän ja yhteiskunnan suhteet.

Urasuunnittelutaidot

Urasuunnittelutaidot ovat kykyä tehdä tulevaisuuteen suuntautuvia, tietoisia ja itselle merkityksellisiä valintoja ja päätöksiä.

Vertaisohjaus

Vertaisohjauksessa oppijat voivat jakaa kokemuksiaan, saada tukea ja ohjausta sekä oppia toinen toisiltaan. Olennaista on mahdollisuus tasapuoliseen ja vastavuoroiseen dialogiin.

LIITE 2 KESKEISET LAIT

Laki ammatillisesta koulutuksesta

Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®

Lukiolaki

Lukiolaki 714/2018 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®

Oppivelvollisuuslaki

Oppivelvollisuuslaki 1214/2020 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®

Perusopetuslaki

Perusopetuslaki 628/1998 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®

Opetushallitus

PL 380

(Hakaniemenranta 6)

00531 Helsinki

oph.fi